

Kulturdepartementet

Kopi til:

Utenriksdepartementet

Arbeids- og sosialdepartementet

Oslo, 7. april 2020

FELLES INNSPILL TIL STATSBUJSJETT FOR 2021

Norske Billedkunstnere (NBK), Norske Kunsthåndverkere (NK), Forbundet Frie Fotografer (FFF) og Samisk Kunstnerforbund – Sámi Dáiddačehpiid Searvi (SDS) samarbeider for å bedre vilkårene for visuelle kunstnere i Norge. Vi ønsker med dette å komme med felles prioriteringer til statsbudsjettet for 2021.

Vårt innspill til statsbudsjettet 2021 består oppsummert av:

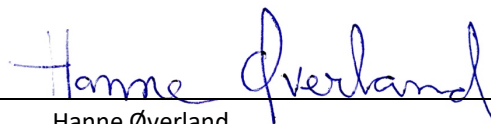
1. REFORM FOR UTSTILLINGSØKONOMIEN
 - 1.1 Utstillingshonorar
 - 1.2 Utstillingsvederlag
 - 1.3 Produksjonsmidler
2. PROSJEKTSTØTTE TIL ANDRE KUNSTARENAER
 - 2.1 Prosjektstøtte visuell kunst
 - 2.2 Kunstnerassistentordningen
 - 2.3 Drifts- og arrangørstøtte
 - 2.4 Regionale prosjektmidler visuell kunst
 - 2.5 Prosjektstøtte til kunstprosjekter i utlandet
3. KUNSTNERSTIPEND
 - 3.1 Vekstnøkkel inn i forskriften og indeksregulering
 - 3.2 Nye stipendhjemler
4. PRIVATKOPIERINGSVEDERLAGET
5. SOSIALE RETTIGHETER, SKATT OG PENSJON
6. OFFENTLIG INNKJØPSFOND (vedlegg)

Vi ber om å få et møte med kulturminister Abid Q. Raja for å gå gjennom innspillet og diskutere det med ham.

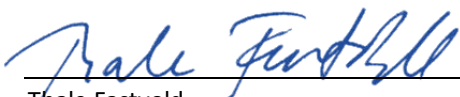
På vegne av hovedorganisasjonene for visuelle kunstnere,

Ruben Steinum
Styreleder Norske Billedkunstnere

Hanne Øverland
Styreleder Norske Kunsthåndverkere

Thale Fastvold
Styreleder Forbundet Frie Fotografer

Lene E. Westerås
Styreleder Sámi Dáiddačehpiid Searvi

BEHOV FOR STORE REFORMER PÅ DET VISUELLE FELTET

Regjeringen har i flere år uttrykt bekymring over det paradoks at til tross for øking i kulturbudsjettene over år, tjener kunstnerne stadig mindre på sin kunstneriske virksomhet, spesielt de visuelle kunstnerne. Rapporten «Visuell kunst i norsk forvaltning» som ble lansert i februar 2019 understøtter dette (s. 10):

Den økende kulturpolitiske oppmerksomheten omkring den visuelle kunsten kan også skyldes en erkjennelse av at det er flere uløste kulturpolitiske utfordringer som knytter seg til dette kunstfeltet. Dels dreier dette seg om et vedvarende lavinntektsproblem blant kunstnere, dels kan det dreie seg om et sviktende samspill mellom kulturpolitiske innsatser som retter seg mot det som kan kalles formidlingsleddet og produksjonsleddet innenfor dette kunstfeltet.

Visuelle kunstnerne er i stor grad etablert som selvstendig næringsdrivende, med enkeltpersonforetak som driftsmodell. Kunstnerne står økonomisk ansvarlig for alle deler av driften og har få eller ingen faste inntekter. Kunstnerisk drift er som regel knyttet til ulik form for utstillingsaktivitet der arbeidet gjøres i forkant av utstillingen og ofte finansieres av kunstneren selv. Derfor er også kunstnerne svært sårbare når det kommer brå endringer i samfunnet. Dette har vi med all tydelighet sett under den pågående koronakrisen. Myndighetenes nødvendige smittevernstiltak har ført til store økonomiske utfordringer for visuelle kunstnere, med kansellerte utstillinger med store produksjonskostnader, dramatisk nedgang i kunstsalg grunnet stenging av gallerier og finansiell usikkerhet i befolkningen, samt frilansoppdrag som uteblir.

Regjeringen har valgt å satse på viktig infrastruktur for kunst som et nytt Nasjonalmuseum, Lambda og Kunstsiloen i Kristiansand og med det følger vesentlig økte driftsutgifter på kulturbudsjettet. Kunstnerorganisasjonene anser nybyggene som gode investeringer. Men skal kunstneres inntekter økes, kan ikke de være de eneste innenfor institusjonsøkonomien som ikke får betalt for sine bidrag til virksomheten. Museum og visningssteder er primært formidlingsarenaer som tilbyr publikum kunstneriske *opplevelser og erfaringer*. Utstillinger er prioriterte oppgaver for museer og andre visningssteder, og kunstneres bidrag er avgjørende for å legitimere virksomheten. Vi anser det som en selvfølge at kunstnerne gis rimelige vilkår for utstillingsarbeid når aktører med statsstøtte engasjerer kunstnere, men situasjonen pr. i dag er at kunstnerne ikke har noen garantier for hvordan de skal dekke sine utgifter og sin arbeidsinnsats når utstillingsavtaler inngås.

For å trygge kunstnerne i deres satsning på kunsten, må kunstneres sosiale rettigheter styrkes. Dette har blitt enda tydeligere for oss i den pågående koronakrisen. Næringsdrivende i enkeltpersonforetak har dårlige sosiale rettigheter, og kunstnere er ofte i tillegg lønnsmottagere med mange ulike frilansoppdrag, hver av kortere varighet som ikke gir rett til dag- og sykepenger. For at ikke kunstnerne skal bli sosiale tapere i slike situasjoner, kreves det endringer.

En offensiv kunstpolitikk er påkrevet for å sikre at vi skal ha et kulturliv som er i stand til å levere kunst på like høyt nivå som i dag. Kunstneres inntekter og levekår må bedres for å sikre rekruttering til kunstneryrket fra hele befolkningen på bakgrunn av egnethet og vilje, ikke sosial og økonomisk bakgrunn. Først da blir kulturlivet et grunnlag for demokratiutvikling, kulturfellesskap og økonomiutvikling som Kulturmeldingen 2019 slår fast som et viktig premiss for kulturpolitikken.

ORD MÅ FØLGES AV HANDLING – GJENNOM ØKONOMISK PRIORITERING

Forskningsrapporten «Visuell kunst i norsk forvaltning» fastslo følgende i innledende drøfting av politiske virkemidler i kulturpolitikken (s. 8):

Dette er imidlertid ikke bare et spørsmål om strategier og virkemidlers kvalitative innretning, men også om det kvantitative nivået på virkemidlene. Som vi viser til i studien, er visuell kunst som politikkfelt sterkt underfinansiert når det kommer til å sikre visuelle kunstnere et rimelig inntektsgrunnlag for det arbeidet de utfører. I dette ligger den kanskje største trusselen mot visuell kunst som en demokratisk og fri yringsarena. Gitt at muligheten er så vidt begrenset for å livnære seg som visuell kunstner, enten det er innenfor maleri, skulptur, installasjon eller andre yringsformer, svekker dette mulighetene for å få til et demokratisk mangfold av yringer. De økonomiske vilkårene åpner ikke i tilstrekkelig grad for yringsfrihet og mangfold.

I løpet av året vil regjeringen legge fram en ny kunstnermelding – et viktig politisk dokument som tar for seg kunstneres kår, verdi, potensiale, vilkår og spørsmål knyttet til sosiale rettigheter. Kunstnerorganisasjonene på det visuelle kunstfeltet har høye forventninger til at meldingen vil foreslå tiltak som markant søker å bedre kunstneres økonomi, med satsning på nødvendige reformer på det visuelle kunstfeltet.

1. REFORM AV UTSTILLINGSØKONOMIEN

En gjennomgripende reform og et betydelig økonomisk løft er helt nødvendig for å etablere en robust utstillingsøkonomi som skaper bærekraft i kunstnerisk virke. Det visuelle kunstfeltet har de siste 20 årene gjennomgått store forandringer, både økonomisk og innholdsmessig, men de offentlige tilskuddene er fortsatt kritisk lave i forhold til forventningene som stilles. Kunstnere på det visuelle kunstfeltet har den laveste inntekten fra sitt kunstneriske virke av alle kunstnergrupper. Årsaken er i hovedsak at kunstnerne ikke mottar økonomisk kompensasjon for det arbeidet de utfører med utstillinger.

I utstillingssammenheng er det avgjørende å differensiere mellom *utstillingshonorar*, *utstillingsvederlag* og *produksjonsmidler*. Disse tre bestanddelene utgjør til sammen en helhet i utstillingsøkonomien.

1.1 UTSTILLINGSHONORAR

Kunstnerne mottar i dag i svært liten grad utstillingshonorar – en økonomisk kompensasjon for arbeidet med utstillinger, for verksproduksjon og administrativt arbeid i forbindelse med utstillinger ved offentlig finansierte visningssteder. Eksisterende holdninger i feltet – at det er akseptabelt for kunstnere å arbeide gratis opp mot utstillinger i institusjonene – må utfordres og ny praksis innføres. Formålet med utstillingshonorar er å sikre at kunstnere får honorar for arbeid tilknyttet utstillingsarbeid og ansvarliggjøre kunst institusjonene til å honorere kunstneres arbeid.

Kunstneres arbeid med utstillingsproduksjon til statlig støttede visningssteder er marginalt finansiert fra statens side. Dette til forskjell fra institusjoner innen scenekunst- og musikkfeltet, hvor kunstnerisk arbeid er innbakt i, og utgjør en vesentlig andel av, driftsbevilgningene. Dette er en grunnleggende strukturell skjevhet som en ansvarlig kulturpolitikk må adressere.

Evalueringen av pilotprosjektet viste stor variasjon i utstillingsomfanget ved institusjonene i prøveordningen. En fullfinansiert ordning må derfor være treffsikker i forhold til de enkelte institusjoners utstillingsprogram og bevilgningene må være av en størrelsesorden som står i forhold til kunstneres faktiske arbeidsinnsats og omfanget av den kunsten som vises for publikum. Evalueringen av pilotprosjektet viste tydelig at både kunstnere og institusjoner ønsker en permanent, øremerket ordning. Dette forslaget har bred politisk oppslutning, og det er nå på høy tid å innføre utstillingshonorar som en permanent og tilstrekkelig finansiert ordning.

For å beregne kravet til en fullfinansiert ordning, kartla vi i 2019 omfanget av samtidskunstutstillinger i programmet til samtlige av de 53 visningsstedene som har driftsstøtte av varig karakter, under hhv. Kulturdepartementet og Norsk kulturråd, som vi mener bør innlemmes i en permanent ordning. Vi kartla antall utstillinger, antall deltakende kunstnere, andel nyproduserte verk og størrelse på visningsarealene. Deretter utarbeidet vi ulike modeller for et beregningsgrunnlag som gir rimelig honorering for kunstneres arbeid og en fornuftig fordeling av midlene til institusjonene basert på omfang av samtidskunstutstillinger.

Vår kartlegging viser at det i disse 53 visningsstedene i 2019 til sammen ble vist om lag 100 000 kvadratmeter samtidskunstutstillinger, med verk av omtrent 2000 kunstnere. Basert på våre beregninger (justert for KPI), være behov for 67,3 mill. friske midler for å fullfinansiere denne reformen i 2021. Dette gir en total bevilgning til ordningen på 73,3 mill. Om ønskelig, legger vi fram våre beregninger for departementet.

Tiltak: Utstillingshonorar gjøres til en permanent ordning i 2021. Innføring av utstillingshonorar ved samtlige visningssteder som har driftsstøtte av varig karakter, under hhv. Kulturdepartementet og Norsk kulturråd. Kapittel 321 Kunstnerformål, Post 75 Vederlagsordninger, Utstillingshonorar styrkes med 67,3 mill.

1.2 UTSTILLINGSVEDERLAG

Utstillingsvederlaget er en godtgjørelse til billedkunstnere og kunsthåndverkere for lån og framvisning av kunstverk som er i kunstnerens eie, samt en kompensasjon for at kunstneren ikke selv kan disponere verket i utstillingsperioden. Vederlaget er videre basert på kunstnerens opphavsrett og er nærmere regulert i en egen avtale mellom staten på den ene siden og kunstnerorganisasjonene på den annen side.

Avtalen om utstillingsvederlaget er pr. i dag den eneste avtalen som sikrer kunstnere forutsigbar betaling for det grunnleggende bidraget som kunsten er og som sikrer publikum viktige kunstneriske erfaringer. Verdiene som de profesjonelle kunstnerne bidrar med for å muliggjøre institusjonenes eksistens og suksess, samt publikums kunstopplevelser, må kompenseres for. For å sikre en kunstnerbefolkning som gjenspeiler mangfoldet i den øvrige befolkningen så må utstillingsvirksomheten til de profesjonelle kunstnere utvikles til å

være en inntektsgivende aktivitet, hvor kunstneres bidrag anerkjennes og kompenseres for. Første steg på veien er en revidert utstillingsvederlagsavtale.

BAKGRUNN

Kunstnerorganisasjonene har i flere år kartlagt hvordan den gjeldende avtalen fungerer, og et av funnene er at kunstnerne kun mottar en tredjedel av vederlaget de har rett på. I 2014 ble det gjennomført en omfattende undersøkelse der det fremkom at kunstnerne, samlet sett, mottok om lag 10 millioner, mens avtalen i realiteten skulle gitt kunstnerne 30 millioner i vederlag. Det fremkommer av undersøkelsene at avtalen misligholdes av institusjonene og utstillingsstedene som er forpliktet til å følge avtalen.

Kunstnerorganisasjonene ser på det som en selvfølge at staten skal sørge for å oppfylle de økonomiske forpliktelser de påtar seg gjennom en slik avtale. Dette har ikke vært tilfellet. Kunstnerorganisasjonene mener at det vil være avgjørende at avtalen revideres og at vederlaget finansieres for å sikre at kunstnere får det vederlaget som de har krav på. Behovet for en revisjon av utstillingsvederlagsavtalen ble allerede adressert i stortingsmeldingen «Meld.st. 23 (2011 – 2012) – Visuell Kunst»

En ny avtale må først og fremst bidra til å sikre kunstnerne betaling, samt forenkle håndhevelse av avtalen for kunstnere så vel som for utstillingsinstitusjonene.

REVIDERING AV AVTALEN – FORENKLEDE OG NYE UTREGNINGSMODELLER

Kunstnerorganisasjonene har siden 2015 undersøkt og utviklet flere forskjellige forslag til revidering av modellen for utregning av utstillingsvederlaget. Det omfattende kartleggingsarbeidet som er gjennomført gjenspeiler også hvor viktig kunstnerne mener det er å få på plass en ny avtale med en forbedret modell.

Kunstnerorganisasjonenes forslag til modernisering er tilpasset dagens varierte kunstpraksiser og det store mangfoldet av utstillingsarrangører og institusjoner. Den skal ta høyde for at visuelle verk realiseres i en rekke teknikker og materialer som spenner fra tradisjonelle billedteknikker som maleri, tegning og foto, via materialbaserte og skulpturelle kunstverk, til tidsbaserte medier som lyd og film, samt immaterielle hendelser og performance. Det er viktig at avtalen fungerer for forskjellige utstillingsformater og at fordeling av vederlaget er rettferdig. Modellen bør også bidra til å effektivisere og forenkle arbeidet med beregning og utbetaling, for å friggi ressurser hos visningsstedene og institusjonene. En ny avtale må videre være både transparent og oversiktlig, og det må føres kontroll og statistikk over utbetalinger.

INTERNASJONAL OPPMERKSOMHET

Det pågår for øyeblikket en felles målrettet innsats blant kunstnerorganisasjoner i Europa for å forbedre kunstnerens økonomiske vilkår ved utstillinger. Utstillingsvederlaget er et helt sentralt element i dette. Modellen vi foreslår i Norge vekker allerede stor interesse utenfor landets grenser og vil dersom den blir gjennomført kunne gjøre Norge til et foregangsland på området.

BEREGNINGER

Våre samlede kartlegginger og beregninger viser at følgende verdier ligger i dagens avtale. Beregningen er basert på innhentede tall for faktisk utbetalt vederlag i 2014, jf. redegjørelser og fremlagt dokumentasjon i forhandlinger med Kulturdepartementet i 2017, samt rapporten Kunst i tall 2018. Lønnsvekst i de mellomgående årene er medtatt (rammen for lønnsoppjøret i staten).

kr 30 773 371	2014-tall
kr 31 788 893	2015 regulert for lønnsvekst 2014
kr 32 647 193	2016 regulert for lønnsvekst 2015
kr 33 430 725	2017 regulert for lønnsvekst 2016
kr 34 233 063	2018 regulert for lønnsvekst 2017
kr 35 191 589	2019 regulert for lønnsvekst 2018
kr 36 317 720	2020 regulert for lønnsvekst 2019
kr 37 625 158	2021 med anslått lønnsvekst 2020

For å sikre transparens i forvaltningen av vederlagsmidlene, ønsker vi at vederlagsmidlene foreløpig bevilges til en egen post i statsbudsjettet, slik det gjøres for visningsvederlaget og pilotprosjektet for utstillingshonorar, altså under kap. 321 Kunstnerformål, post 75 Vederlagsordninger.

Tiltak: Utstillingsvederlagsavtalens verdi på 37,6 mill. i 2021, overføres til eget punkt i statsbudsjettet under Post 75 Vederlagsordninger. Avtaleparter i en revidert utstillingsvederlagsavtale skal være kunstnerorganisasjonene og Staten.

1.3 PRODUKSJONSMIDLER

Vi vil også peke på behovet for at institusjonene gis økonomiske muligheter for å bidra med støtte til utgifter kunstnerne har til produksjon av utstillinger. Evalueringen av pilotprosjektet for utstillingshonorar viste tydelig dette behovet. Referansegruppen skriver i sitt innspill til evalueringen i mars 2018:

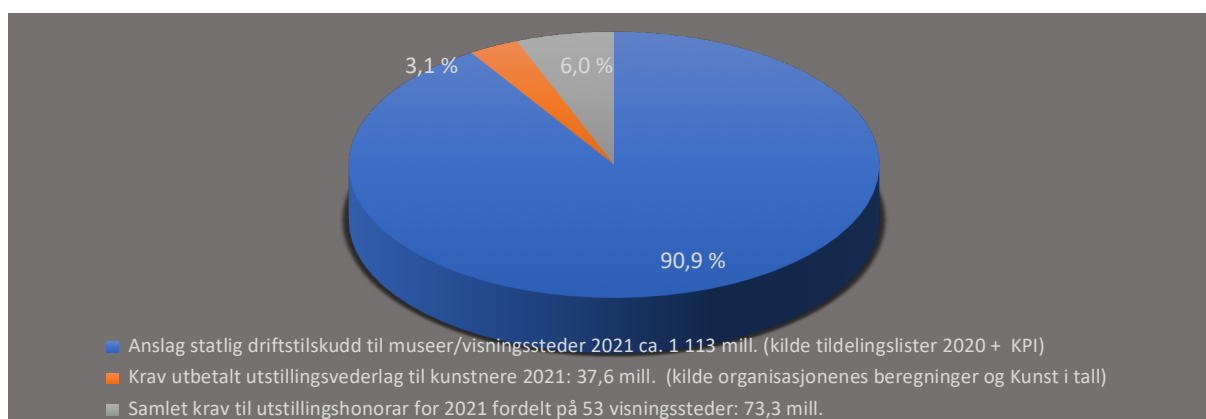
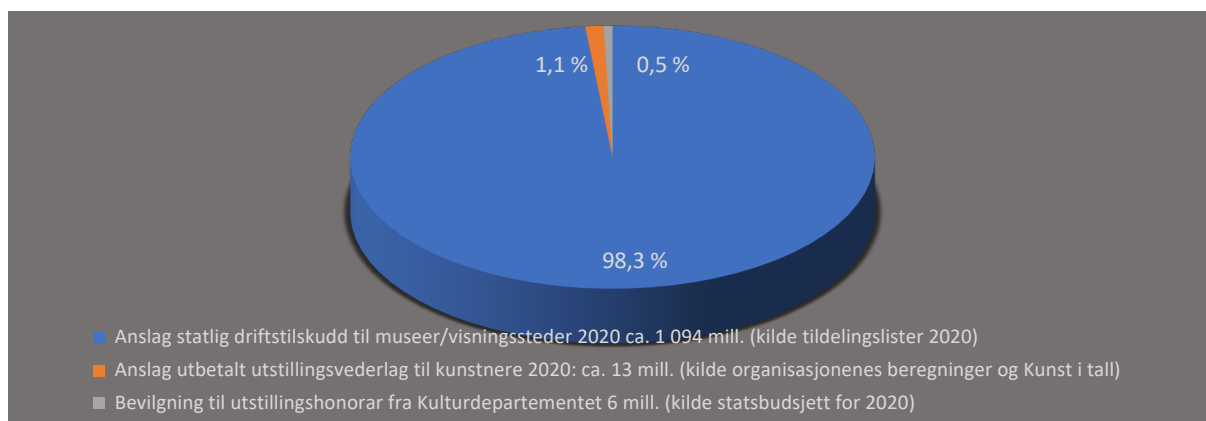
«Det samlede materialet vi har gått gjennom viser at kostnader for verksproduksjon kan variere veldig i størrelse fra utstilling til utstilling. Disse kostnadene kan for kunstneren utgjøre en stor del av totalkostnaden for en utstilling, i tillegg til arbeidstiden som nedlegges. Produksjonskostnadene påvirker derfor totale økonomien for kunstneren. Det er også avgjørende at institusjonenes evne til å bidra med produksjonsmidler må styrkes gjennom driftsbevilgningene fra staten. Dette vil gi en større forutsigbarhet for alle parter og en statlig finansiering av produksjon som er likere praksisen på de utøvende kunstfeltene.»

Vi støtter referansegruppens anbefalinger om at staten bør sikre at det er rom i institusjonsøkonomien til å bidra til kunstneres produksjonskostnader, og ber departementet vurdere å øke produksjonsmidlene i statlig støttede visningssteder.

KUNSTNERNES ANDEL AV UTSTILLINGSØKONOMIEN

Vi vil gjerne synliggjøre vårt krav om styrking av kunstneres utstillingsøkonomi sett i sammenheng med samlet statlig bevilgning til driftsstøtte av museer og statlig støttede visningssteder som viser samtidskunst. For å illustrere dette har vi laget to kakediagrammer som viser kunstneres andel av samlet bevilgning.

Det første diagrammet viser dagens situasjon, og det andre fordelingen om våre krav innfris. Diagrammet viser at kunstneres andel av den samlede institusjonsøkonomien med vårt krav vil gå fra 1,6 % til 9,1 %. Dette vil bety en stor forbedring i økonomien for landets billedkunstnere, kunsthåndverkere og frie fotografer, selv om andelen fremdeles er langt under normalnivået på de utøvende kunstfeltene. Merk at våre krav ikke har økt, men gått ned relativt sett fra fjorårets krav. Dette fordi statens økte sine bevilgninger til institusjonene i 2020 uten å bevilge friske midler verken til utstillingshonorar eller utstillingsvederlag.

2. STØTTE TIL ANDRE KUNSTARENAER

NORSK KULTURRÅD – KULTURFONDET

Kulturrådet bidrar til at det skapes kunst av høy kvalitet, og at kunsten når ut i offentligheten til publikum over hele landet. Tilskuddsordningene knyttet til kulturfondet og statens kunstnerstipend er særdeles viktig for kunstnerne og det frie feltet. Ordningene og forvaltningen nyter høy tillit blant kunstnerne blant annet fordi rådet og fagadministrasjonen har god forståelse for feltet. I fagutvalgene blir det foretatt solide faglige vurderinger som følge av at armlengdes avstandsprinsippet følges.

Samtidig ser vi at det er behov for å styrke tildelingene til fagområdet visuell kunst. Kulturrådet har forsøkt å rette opp i den svake utviklingen i tildelingene til det visuelle feltet de seneste årene. Men de lave bevilgningene over statsbudsjettet fører til et marginalt handlingsrom som knapt nok dekker lønns- og prisvekst, og konsekvensen blir at nødvendige tiltak rettet mot kunstnerne og det frie feltet ikke blir realisert.

Det er derfor påkrevet å prioritere å iverksette nye tiltak og satsninger, samt å ivareta og å utvide etablerte og underfinansierte tiltak på det visuelle kunstfeltet.

2.1 PROSJEKTSTØTTE VISUELL KUNST

Prosjektstøtte visuell kunst har som formål å styrke produksjon og formidling av samtidskunst. Denne nasjonale støtteordningen for kunstnere og arrangører bidrar til at kunst av høy kvalitet vises, formidles og diskuteres på små og store institusjoner i hele landet.

Men tildelingsprosenten av prosjektstøtte for visuell kunst er lavere enn for flere andre fagfelt. Tall for 2018 viser at i snitt ble tildelt ca. 15 % av samlet søknadssum. Samtlige prosjekter som mottar støtte, blir dermed kraftig avkortet og må søke å finne supplerende finansieringsmuligheter for å realisere prosjektene, noe som oftest resulterer i en rekke underfinansierte prosjekter. Ordningen bidrar også med tilskudd til konferanser, seminar, formidlingstiltak, workshops, seminarer, og dette fører til at andelen som går til utvikling av kunstprosjekter settes under ytterligere press.

Når det samtidig er stadig flere kunstnere i det visuelle kunstfeltet som arbeider på et kostnads- og omfangsnivå som går utover rammene for den eksisterende prosjektstøtteordningen, så melder det seg et klart behov for å styrke ordningen. Flere kunstnere jobber i dag med flerårige prosjekter sammen med et profesjonelt produksjonsapparat, tilsvarende større scenekunst- og filmproduksjoner. Mange jobber med flere produksjoner parallelt og har behov for økonomisk forutsigbarhet og muligheten for langsiktig planlegging, noe som ikke understøttes tilstrekkelig gjennom de nåværende ordninger og størrelsen på de enkeltstående prosjekttilskuddene. Ved å legge til rette for mer ambisiøse og langsiktige prosjekter vil prosjektstøtten ikke bare bidra til å bedre inntektene til de enkelte kunstnerne, men også bidra til å realisere viktige prosjekter som muliggjør større internasjonalt gjennomslag.

Det er behov for både å kunne søke tilskudd til mindre enkeltstående prosjekter og substansiell støtte til flerårige prosjekter. Ved å styrke prosjektstøtten for visuell kunst, vil flere enkeltkunstnere og kunstnergrupper få anledning til å realisere interessante, dristige og nyskapende prosjekter over hele Norge.

2.2 KUNSTNERASSISTENTORDNINGEN

Kunsterassistentordningen ble etablert i 2017. Formålet med ordningen er å gi kunstnere i etableringsfasen anledning til å arbeide som assistent for en mer etablert kollega i en 50 prosent stilling i ett år. Assistenten vil samtidig kunne opprettholde sin egen kunstneriske praksis og motta andre typer tilskudd. Kunstnerassistentordningen skal bidra til erfarings- og kompetanseoverføring mellom etablerte og nyutdannede kunstnere, samt profesjonalisere og øke inntektsmulighetene for begge parter. Ordningen er vellykket og bør videreutvikles.

2.3 DRIFTS- OG ARRANGØRSTØTTE

For å sikre et bredere og bedre tilbud som når et mangfoldig publikum er det behov for å styrke økonomien og legge til rette for større risikovilje ved de mindre og mellomstore kunstinstusjonene. Institusjonene innehar et uforløst potensial som i liten grad er utnyttet grunnet underfinansiering og manglende forutsigbarhet og langsiktige utviklingsmuligheter. Styrking av økonomien ved institusjonene vil også kunne bidra til å bedre inntekts-, produksjons- og utstillingsmulighetene for kunstnerne. Dette gjelder både de selvorganiserte visningsstedene som ligger under arrangørstøtteordningen, de øvrige institusjonene med driftstilskudd fra Kulturrådet.

Tiltak for 2.1, 2.2 og 2.3: Kapittel 320 Norsk kulturråd, post 55 Norsk kulturfond styrkes med 29 mill. til visuell kunst, fordelt slik:

- **Prosjektstøtte for visuell kunst – økes med 15 mill.**
- **Kunstnerassistentordningen – økes med 4 mill.**
- **Driftstilskudd og arrangørstøtte – økes med 10 mill.**

2.4 REGIONALE PROSJEKTMIDLER VISUELL KUNST

Det er viktig for demokratiet at befolkningen har tilgang til gode kunstopplevelser uansett hvor de bor i landet. Kunstproduksjonen for utstillinger på ikke-statlige arenaer som kunstsentrene, de fleste kunstforeningene, og en del kunstnerstyrte visningssteder m.fl., vil foreløpig ikke omfattes av en ny statlig ordning for utstillingshonorar. En stor del av den publikumsrettede virksomheten til norske kunstnere foregår på disse mindre og mellomstore arenaene, og det er viktig at også dette arbeidet gis rimelige vilkår.

Regionale prosjektmidler forvaltes av KiN (Kunstsentrene i Norge). Formålet med ordningen er å gi profesjonelle kunstnere bedre vilkår i arbeidet med utstillinger og å heve kvaliteten og styrke profesjonaliteten i offentlig visning av kunst i kommuner og fylker. Midler kan kun søkes av kunstnere som allerede har en utstillingsavtale og går derfor kun til kunstproduksjon på høyt faglig nivå.

Skal visningsarenaene være viktige arenaer for offentlige ytringer i vårt demokrati, kan vi ikke ha en situasjon der kunstnere ser seg nødt til å takke nei til utstillingsplass grunnet mangel på finansieringsmuligheter. En helhetlig satsning på utstillingsøkonomien forutsetter derfor at statlige myndigheter også satser på regionale prosjektmidler for utstillinger på de regionale arenaene.

Tiltak: Regionale prosjektmidler visuell kunst under Kap 328, post 78 styrkes med 10 mill.

2.5 PROSJEKTSTØTTE TIL KUNSTPROSJEKTER I UTLANDET

Norske kunstnere mottar i økende grad invitasjoner til å stille ut på aktuelle arenaer for visuell kunst internasjonalt. Kunstnerens internasjonale ambisjoner krever dristige satsinger med høye kvalitetskrav og dermed økte produksjonsutgifter i form av utstyr, arbeidslokaler og ekstern produksjonsbistand.

Satsningene gir tilgang på et større publikum, noe som er en uttalt ønskelig utvikling fra regjeringens side. Ambisjonene må følges opp med en vilje til å dele den økonomiske risikoen kunstnerne tar. I tillegg til reisestøtte trenger kunstnerne prosjektmidler for å realisere kunstverk av høy kvalitet og møte kravene på internasjonale kunstarenaer. En søkbar ordning for prosjektstøtte for arbeid med kunst som skal vises i forbindelse med invitasjoner og samarbeid i utlandet, bør derfor opprettes. En slik ordning bør finansieres gjennom Utenriksdepartementet, og forvaltningen legges under Office for Contemporary Art (OCA) og Norwegian Crafts, som allerede har operative organ for behandling av søknader om tilskudd til utenlandssatsninger.

Tiltak: Kapittel 115; Næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål; Prosjektstøtte for kunstnere med kunstprosjekt i utlandet: 6 mill.

3. KUNSTNERSTIPEND

De siste årene har Storting og regjering støttet kunstnerorganisasjonenes forslag til lønnsreform for kunstnerstipendene. Det er vi svært glade for. Det er nå etablert en standard der arbeidsstipendene og de langvarige stipendene ligger på samme nivå; på 50 % av gjennomsnittlig heltidsinntekt i Norge. I de tre årene stipendenes etterslep ble innhentet, fremmet vi ikke krav om nye hjemler.

Visuelle kunstnere er ikke ansatt i institusjonene og har grunnet lave inntekter fra sitt kunstneriske virke flest hjemler i kvotefordelingen. Denne politikken har derfor mye å si for det visuelle kunstfeltet, fordi kunstnerstipend er en særdeles viktig inntekt for vår kunstnergruppe og sikrer nyskaping og fordypning i kunstnerskapene.

I statsbudsjettet 2020 økte regjeringen antall kunstnerstipend med til sammen 37 nye hjemler. Det var svært gledelig. Imidlertid tilfalt ingen av disse kvotene kunstnere i det visuelle feltet. Dette til tross for at denne kunstnergruppen stadig tjener minst av samtlige kunstnere i Norge. Dette var vi sterkt kritiske til.

3.1 VEKSTNØKKEL INN I FORSKRIFTEN OG INDEKSREGULERING

Det viktig å innføre en lønnsvekstnøkkel for å sikre forutsigbarhet i stipendpolitikken. Slik sørger man for at de statlige stipendene ikke taper terreng igjen, men holder tritt med lønnsutviklingen ellers i staten. Vi ber regjeringen om en forskriftsendring som knytter stipendene til en fast lønnsvekstnøkkel, slik at disse stipendene «*som et minimum reguleres med en indeks lik rammen for lønnsoppjøret i staten*».

Med lønnsvekst i statlig sektor for 2019 på 3,2 %, betyr det en økning på kr 8 858 pr. stipend, slik at hvert stipend blir på 285 663 kr. Det gir i følge våre beregninger en styrking av post 73 med 5,4 mill. og post 74 med 4,9 mill.

Tiltak: Forskriften endres slik at stipendene som et minimum reguleres med en indeks lik rammen for lønnsoppjøret i staten. Stipendbeløpet for 2021 oppjusteres i tråd med rammen for siste lønnsoppgjør i staten.

3.2 NYE STIPENDHJEMLER

Kun 10,1 % av alle kunstnere som søkte Statens kunstnerstipend for 2019 fikk tilslag på søknaden. Lederen for utvalget for Statens Kunstnerstipend uttalte i forbindelse med annonseringen av tildelingene for 2019 at «*Dersom vi skal følge opp Kulturmeldingens mål om å sikre kunst av ypperste kvalitet er en styrking av stipender til kunstnerne det mest effektive tiltaket*»

Stipendkomiteene og Utvalget for statens kunstnerstipend rapporterer årlig om at et stort antall godt kvalifiserte søknader får avslag. Til sammenlikning er tildelingsprosenten på antall tildelinger 39 % for søkerne til Kulturfondet (Årsrapport 2018). Statens kunstnerstipend har den desidert laveste tildelingsprosenten, og det er behov for at tildelingsprosenten økes kraftig.

For å innhente etterslep fra perioden lønnsreformen ble prioritert, ble det for 2020 stilt krav om 100 stipendhjemler til fordeling på samtlige kunstnergrupper. Det ble tildelt 32 nye arbeidsstipend og 5 tiårige arbeidsstipend for 2020. Ingen av disse tilfalt det visuelle feltet. For 2021 ønsker vi å fortsette fokuset på å innhente etterslepet og ber om 63 nye hjemler, til sedvanlig fordeling mellom kunstfeltene.

Krav om økte hjemler	NYE hjemler	Beløp pr. stipend	Sum inkl. arbeidsgiveravgift
Post 73	38	kr 285 663	kr 12 385 766
Post 74	25	kr 285 663	kr 8 148 530
Samlet krav	63		kr 20 534 296

Tiltak: Det bevilges 63 nye hjemler, som fordeles gjennom den årlige kvotefordelingen. Dette har en samlet kostnadsramme på 20,5 mill. i Kap. 321, fordelt på post 73 (38 hjemler) og post 74 (25 hjemler).

4. PRIVATKOPIERINGSVEDERLAGET

Åndsverkloven gir personer rett til å ta kopier av åndsverk til privat bruk. Denne retten til fri bruk av åndsverk har utvilsomt en verdi for privatpersoner. Samtidig innebærer denne fribruksbestemmelsen at den som har skapt åndsverket som blir kopiert, mister muligheten til å ta betalt for bruken. For å kompensere for dette inntektsbortfallet er det opprettet en ordning basert på finansiering gjennom tildelinger over statsbudsjettet til rettighetshaverne via Norwaco. Fra og med juli 2018 ble visuelle og litterære verk inkludert i ordningen, uten at det til nå er gitt noen friske midler for å kompensere visuelle kunstnere eller forfattere for dette.

På grunn av manglende ekstra tildelinger i statsbudsjettet for 2018, 2019 og 2020 må denne omfattende kopieringen inndeckes gjennom de midler som allerede er gitt til rettighetshavere i audio- og audiovisuelle produksjoner (slik ordningen var frem til visuelle og litterære verk ble omfattet f.o.m. juli 2018).

Dette må rettes opp med en tilleggsbevilgning for visuelle verk som dekker tidsrommet fra de nye verkene ble inkludert i juli 2018, med andre ord et etterslep på 2,5 mill. for 2018, og 5 mill. for hvert av årene 2019, 2020 og 2021, totalt 17,5 mill. Dette må komme i tillegg til den bevilgning som gis rettighetshaverne gjennom Norwaco på bakgrunn av Norwacos søknad for 2021.

Tiltak: Kapittel 337, post 70 økes med 17,5 mill. til fordeling slik: Kompensasjon for hhv. 2018 (1/2 år) 2,5 mill., 2019 5 mill., 2020 5 mill., 2021 5 mill.

5. SOSIALE RETTIGHETER, SKATT OG PENSJON

Som kunstnerorganisasjoner ser vi med bekymring at våre medlemmer faller utenfor alle arbeidslivsordninger som er vanlig for andre arbeidstakere. Dette har blitt spesielt tydelig våren 2020 under den pågående koronakrisen. Visuelle kunstnere står lenge i arbeid som skatteyttere, men de ulike tilknytningsformene i arbeidslivet gir store utslag i negativ retning for kunstnere generelt og visuelle kunstnere spesielt.

De fleste norske kunstnere som arbeider innenfor en visuell disiplin har en blandingsøkonomi bestående av inntekter fra næring i enkeltmannsforetak og lønnsoppdrag av ulik karakter og varighet, herunder både frilansoppdrag, midlertidige ansettelser og brøkestillinger både i kunstnerisk tilknyttet arbeid og andre yrker.

Lønnsoppdragene kan være alt fra sporadiske vikariater innen ulike bransjer til offentlige oppdrag som kunstkonsulent som kan gå over flere år. I tilknytning til utstillingsvirksomhet kan kunstnere få formidlingsoppdrag som workshops, artist talks osv. Mange er tilknyttet kulturskoler og DKS-ordningen. Oftest vil lønnsoppdrag være kortvarige frilansoppdrag som ikke er definert som prosentstillinger eller eventuelt midlertidige ansettelser og ansettelser i lave stillingsbrøker under 40–50 %. Som svar på koronakrisen har det kommet raske reaksjoner og nye tiltak fra regjering og storting. Dette gir verdifull innsikt i hvordan nye ordninger kan fungere for vårt felt og hvordan disse bør utformes for en fremtid der normaliteten vender tilbake.

INNTÆKTSIKRING FOR NÆRINGSDRIVENDE

Den nye inntektssikringen for næringsdrivende og frilansere som er varslet bør for ettertiden gjøres om til en søkbar ordning som kan erstatte plutselig tapt inntekt på grunn av uforutsette hendelser. Det er viktig at denne ordningen kan tilsvare en dagpengeordning for kvalifiserte søkere. Organisasjonene deltar gjerne i en prosess med å se på kriterier for en slik ordning. Ordningen bør ta utgangspunkt i samlet inntekt fra både næring og frilansoppdrag som er tilknyttet næringsvirksomheten.

DAGPENGER OG SYKEPENGER/OMSORGPENGER FOR KOMBINASJONSINNTEKTER

Det bør være mulig å få dagpenger basert på samlet inntekt fra ulike lønnsoppdrag, mindre brøkestillinger og kortvarige ansettelser dersom dette samlet overstiger 0,75G. Det er avgjørende at inntektsgrunnlaget for ytelsen fanger opp alle lønnsinntekter som kunstneren har hatt over en noe lengre periode. (Kanskje bør man ser på snitt over flere inntektsår, slik man gjør ved enkelte andre ytelser.) En slik ordning vil også være gunstig for yngre arbeidstakere og andre yrker med mange korte og sammensatte arbeidsforhold.

Vi anbefaler at det skal beregnes sykepenger/omsorgspenger basert på samlet inntekt fra ulike lønnsoppdrag (frilans), brøkestillinger samt næringsinntekt. Det er avgjørende at inntektsgrunnlaget for ytelsen fanger opp alle inntekter som kunstneren har hatt over en noe lengre periode.

SKJÆRINGSPUNKT MELLOM ORDNINGER

Fordi så mange kunstnere har kombinasjonsinntekter, er det viktig at man enten må kunne søke samtidig fra både dagpengeordningen og inntektssikringsordningen eller at begge kategorier inntekt teller med i en av ordningene.

Vi viser for øvrig til [Kunstnernetverkets innspill til kunstnermeldingen](#), for nærmere omtale av tiltak for å bedre kunstnernes trygderettigheter og pensjon. De omforente tiltakene Kunstnernetverket står bak:

- Lik opptjening av trygderettigheter og pensjon, uavhengig av om man er arbeidstaker, frilanser eller selvstendig næringsdrivende
- Rett til 100 % dekning av sykepenger fra 17. dag for næringsdrivende
- Et pensjonssystem som åpner for at også kunstnere og frilansere kan samle opp tjenestepensjon, med:
 - tjenestepensjon fra første dag og første krone
 - egen pensjonskonto som ikke følger arbeidsgiver
 - tjenestepensjon på oppdrag, stipender mv.
- Betaling og rettigheter som lønnstakere, når arbeidssituasjonen tilsier det
- Subsidiert tilleggsforsikring i folketrygden for frilansere og næringsdrivende og slutt på diskrimineringen av frilansere som også har næringsinntekt
- Minstefradrag på næringsinntekt (ENK) som ikke kommer til fratrukk i pensjongivende inntekt